

שְׂאִין הַגּוּרְל קוֹבֵעַ מִשְׁנֵה לַחֲבֵרְתָּהּ, משום שאחד מדיני סדר היום הוא עשיית הגורל, ואם הגורל של השנה יקבע לשנה הבאה, הוא מפקיע בכך את דין הגורל של השנה הבאה (הערות הגר"ש אלישיב).

והטעם שיומנו ולא ישתמשו בהם לשאר קרבנות [כגון שעירי רגלים], משום שהגורל קובע גם שני השעירים יהיו שעירי יום הכיפורים, ושוב אינם יכולים לשמש לקרבנות אחרים [כשאר קרבנות שאם קבע להם שם אינו יכול לשנותם לקרבן אחר], וקביעות זו מועילה גם משנה לחברתה [ומלבד זאת קובע הגורל מי מהם יהיה לה' ומי לעזאזל, אולם את זה אינו קובע משנה לחברתה] (תוס' ישנים ותוס' רא"ש, ע"פ מקדש דוד קדשים כד, ג).

גִּזְרָה שְׁמָא יֵאמְרוּ הַגּוּרְל קוֹבֵעַ מִשְׁנֵה לַחֲבֵרְתָּהּ, ולדעת רבי זירא, אף שגזירת 'פר אטו שעיר' אינה חמורה כל כך שימונו בגללה, אך גזירה זו של 'שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה' חמורה יותר, וראוי שימונו בגללה [וכך גם שאר האמוראים דלחלק, כל אחד סבור שגזירתו חמורה יותר משל חבריו] (תוס' ישנים; ריטב"א).

גִּזְרָה מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁמִתוֹ בְּעֵלְיָהּ – גזירה שמא במשך השנה ימות הכהן הגדול שהוא בעליו של הפר, ויקריבוהו בשנה הבאה (רש"י), ואין הכוונה שלא ידעו שמת [כפי שהבינו תוס' בדעת רש"י, והקשו שמיתתו של כהן גדול הוא דבר ידוע], אלא הכוונה שחוששים שמא יטעו ויקריבוהו למרות שמת (גבורת ארי, בדעת רש"י). ויש שפירשו, שמאחר והפר מכפר על כל הכהנים, יש לחוש שמא במשך השנה ימות אחד מהם, ויחשב הפר חטאת שמתו בעליה. ואפילו לדעת הסובר שכפרת שאר הכהנים אינה כפרה קבועה, אלא רק 'מקופאי' [דהיינו שעיקר הכפרה היא של הכהן גדול, ושאר הכהנים מתכפרים אגב הכהן גדול, ראה לעיל (ג, ב)], גם שותפות קלושה כזו דיה להחשיב את הפר במיתת אחד מהם כחטאת שמתו בעליה (תוס', ע"פ שיח יצחק, בבאור שני, אך ראה תוס' ישנים לעיל ג, א). ואף שלעיל (נה, ב) מבואר גבי חטאת שמתו בעליה, שאין חוששים שמא מת (קושיית רעק"א), אין זה אלא ביחס לאדם יחיד, אך ביחס לכלל הכהנים רחוק לומר שלא מת אפילו אחד מהם במשך שנה (שפת אמת, המבאר שלשון 'דלמא' מיית אחד מן הכהנים שכתבו תוס', לאו דוקא הוא).

הָא תִּינָה פֶּר, שְׁעִיר מַאי אֵיכָא לְמִימַר. ואמנם לעיל אמרה הגמ' טעם בשעיר 'שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה', ונמצא שיש בידינו טעם הן לפר והן לשעיר, אך כיון שהם שנויים בברייתא יחד, סוברת הגמ' שטעם אחד להם (הערות הגר"ש אלישיב).

כְּרִבִּי, דְּתִנְיָא 'שְׁנֵה תְּמִימָה' מוֹנֵה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יוֹם, ועל אף שבבבתי ערי חומה אמר הכתוב 'שנה תמימה', ובקרבנות לא אמר כן. מכל מקום ידוע היה לגמ' שלדעת רבי גם אם היה אומר הכתוב רק 'עד מלאת שנה' [ולא 'שנה תמימה'], 'שנה' סתם היא שנה תמימה (ריטב"א), או שלומדים קרבנות מבתי ערי חומה (תוס' ישנים; תוס' ר"ה ג, ו ב"ה כמנין).

דְּאָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֻשִׁיָּה אָמַר קָרָא וכו', שהיא מצוה מן התורה להביא מתרומה חדשה (ר"ש סיריליאוס שקלים ב, ב, התמה על הרמב"ם למה לא מנאה במנין המצוות), ואם יש תרומה חדשה והביא מתרומה ישנה, עובר על איסור עשה (טורי אבן ר"ה ז, א). ובירושלמי (שקלים א, א, ע"פ ר"ש סיריליאוס) נחלק רבי שמואל בר רב יצחק על רב טבי, ולדעתו הטעם שבראש חודש ניסן תורמים מתרומה חדשה, משום שנכון לעשות כפי שהיה בעת הקמת המשכן, שהוקם בראש חודש ניסן, ובו ביום תרמו את הלשכה וקנו את קרבנות הציבור, ולדעתו זו תקנת חכמים (וראה פני משה ותקלין חדתין שם, שלדעתם אין מחלוקת, ובשקל הקדש ב, ה בהה"ל ד"ה ואח"כ, מברר אם עצם דין תרומת הלשכה הוא דאורייתא או דרבנן).

אָמַרָה תוֹרָה חֲדָשׁ וְהָבֵא לִי קֶרְבֶּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה. ומוכל מקום סובר רבי יהודה שהשקלים שאבדו או נגנבו 'עולין להן לשנה הבאה', משום שהשקלים המיותרים אכן ניתנים לתרומה החדשה של השנה הבאה [אמנם גם אם נתנו אותם עם השקלים של שנה זו, נפטרו בכך, ואינם צריכים לתת שוב בשנה הבאה, כיון שלא פשעו בנתינתם אותם שם] (תוס' רא"ש, וכע"ז בתוס' ישנים). אך יש סוברים, שקונים מהם קרבנות לשנה זו, ואף שבשנה הבאה לא יקנו קרבנות משקליהם, הם יהיו שותפים בהם, כיון שהשנה תרמו פעמיים (תוס' רבינו פרץ). ויש שסובר, שכיון שהשקלים הללו הגיעו ללשכה אחרי שתורמו, אינם נחשבים תרומה ישנה (הגהות ר"ש מדעסוי).

ובעיקר הדין שצריך להביא מתרומה חדשה, יש שהסתפק, האם הקפדת התורה היא רק שלא להקריב מראש חודש ניסן והלאה מהתרומה הישנה, אבל מהתרומה החדשה אפשר להקריב כבר קודם לכן, או שכשם שהקפידה התורה שלא להקריב מראש חודש ניסן והלאה מהתרומה הישנה, כך הקפידה שלא להקריב קודם לכן מהתרומה החדשה (טורי אבן ר"ה ז, א). ויש שסובר, שלכתחילה אין להביא מתרומה חדשה קודם ראש חודש ניסן, כביכורים קודם עצרת שלכתחילה אין מקבלים אותם [ראה משנה ביכורים ג, א] ובמנחות (סח, ב) [ר"ש סיריליאוס שקלים א, א]. ויש שצייד, שאם הקריב קודם ראש חודש ניסן מתרומה חדשה, לא יצא ידי חובה (מרומי שדה ר"ה שם).

מִצְוָה לְהִבְיֵא מִן הַחֲדָשׁ וְאֵם הִבְיֵא מִן הַיָּשֵׁן יֵצֵא אֶלָּא שְׁחָסַר מִצְוָה, והיינו אפילו באופן שיש תרומה חדשה [שאלו באופן שאין תרומה חדשה, מבואר במשנה בשקלים (יא, א) שמביא מן הישנה לכתחילה]. ומטעם זה דקדק והוסיף 'אלא שחסר מצוה', שאם מדובר באופן שאין לו תרומה חדשה, אינו נכון לומר 'שחיסר מצוה', שהרי לא היתה לו אפשרות להביא מתרומה חדשה, ואין עליו כל תביעה, אלא מדובר שיש לו תרומה חדשה והביא מישנה, ואף על פי כן יצא ידי חובה, אלא שחיסר מצוה (טורי אבן ר"ה ז, א). ואף שרבי טבי לומד מפסוק שצריך להביא מן החדש, מכל מקום בדיעבד אינו מעכב, משום ש'לא שנה עליו הכתוב לעכב' [שבקדשים אין דבר מעכב אלא אם כן כפל הכתוב את ציוויו, כמבואר במנחות (יט, א, ועוד)] (טורי אבן ר"ה שם).